

Titelblad

Titel: Om reparationer i ett gruppsamtal i Kotka
Författare: Sofie Henricson

Artikel i publikationsserie som utges av Finska, finskugriska och nordiska institutionen vid Helsingfors universitet

I: Lindström, Jan (red.), 2008: Språk och interaktion 1 (Nordica Helsingiensia 10). S. 83–106.

Abstrakt

I artikeln diskuteras reparationssekvenser i ett språkösvenskt samtal. Reparation är en paraplyterm för de resurser som deltagarna i ett samtal har för att hantera och åtgärda problem i den gemensamma förståelsen. Inledningsvis ges en översikt över hur begreppet reparation använts inom samtalsanalysen och därefter presenteras reparationer i ett ungdomssamtal inspelat i Kotka, som är en av de s.k. svenska språköarna i Finland.

Ämnesord

Reparationer, samtalsanalys, språkösvenska samtal, språkkontakt

Datum: 26.4.2010

Om reparationer i ett gruppsamtal i Kotka

SOFIE HENRICSON

Inledning

I det här bidraget diskuterar jag den interaktionella praktiken reparation i samtal.¹ Detta görs i kombination med en pilotundersökning för min avhandling om svenska samtal bland ungdomar på finlandssvenska språköar. Avhandlingsarbetet är en studie av inspelade gruppsamtal med svenska ungdomar på fyra finlandssvenska språköar i Finland, nämligen Björneborg, Kotka, Tammerfors och Uleåborg. Med beteckningen 'språköar' avses i detta sammanhang små svenskspråkiga grupperingar på helt finskspråkiga orter. Syftet med avhandlingen är att ge en överblick av de svenska språköarna i Finland förr och nu samt att belysa språkliga fenomen i den svenska som ungdomarna talar på dessa orter i dag. Tyngdpunkter i avhandlingen är att utifrån en analys av inspelade ungdomssamtal beskriva utmärkande drag för svenskt talspråk på språköarna, studera språkkontaktfenomen samt göra komparativa studier mellan orterna såväl som mellan orterna och Helsingfors. En central utgångspunkt är den intensiva och asymmetriska kontaktsituationen mellan svenska och finska på dessa orter. Ett resultat av språkkontakten är att svenska ungdomssamtal på dessa orter, i den mån sådana alls förekommer, förs av samtalsdeltagare med mycket varierande språklig bakgrund. En aspekt som säger något om talarnas språkliga orientering samt om samtalens språkliga komposition överlag är hur reparationerna fungerar i de här samtalen. Förevarande artikel utgör en inledande ansats till ett studium av reparationerna i samtalsmaterialet.

Gruppsamtalen inspelades bland elever i språköarnas svenska gymnasier.² Materialet omfattar kring två till tre timmar per ort, totalt 11 timmar 45 minuter. Samtalen från Tammerfors, Uleåborg och Björneborg är även videofilmade. Kotkamaterialet är inspelat våren 2001 medan det övriga materialet är insamlat våren 2006. Därtill har vissa bakgrundsuppgifter om informanterna insamlats. Språkligt utgör informanterna en mycket blandad grupp, en del har entydigt antingen svenska eller finska som modersmål, men de flesta är tvåspråkiga i varierande grad.

Interaktionell lingvistik³ är den teoretiska utgångspunkten för studien och jag använder mig av samtalsanalytisk metod⁴, utan att utesluta bakgrundsuppgifter enligt principerna för Conversation Analysis (CA) (se Steensig 2001:23–24 och Norrby 2004:32–64 för närmare resonemang). Detta innebär bl.a. att jag även beaktar inspelningsort och deltagarnas språkbakgrund.

¹ Jag tackar Jan Lindström och Anne-Marie Londen för otaliga värdefulla kommentarer och förbättringsförslag på tidigare versioner av artikeln. Naturligtvis ansvarar jag själv för det som framförs här.

² Jag vill framföra ett stort tack till ungdomarna som ställde upp som informanter. Jag är även tacksam mot lärarna och rektorerna som förutom att de lät mig spela in samtalen under lektionstid i skolorna även för övrigt var mycket hjälpsamma och tillmötesgående. Inspelningsresorna finansierades med ett resestipendium från Språkvetenskapliga nämnden inom Svenska litteratursällskapet i Finland.

³ Se t.ex. Steensig (2001:12–14) för en kort introduktion i inriktningen.

⁴ För nordiska översikter av CA, se Londen 1995:17–24, Tainio 1997, Steensig 2001:15–28, Norrby 2004:32–47.

I det följande kommer jag att behandla fenomenet reparationer, göra en översikt över reparationerna i ett gruppsamtal samt titta närmare på några fall av reparationer i detta samtal. Det aktuella samtalet är inspelat i maj 2001 i Kotka och omfattar sammanlagt 45 minuter. Samtalet är inte videofilmad. Senare kommer perspektivet att utvidgas till hela samtalsmaterialet.

Fyra 16–17-åriga ungdomar deltar i samtalet förutom samtalsledaren (S). I transkriptionerna kallas deltagarna Lisa (L), Antti (A), Nilla (N) och Ina (I). Ina bidrar mest till samtalet. Ungdomarna kommer från tvåspråkiga eller enspråkigt finska hem och bor i Kotka eller Pyttis. De har gått i svensk skola sedan lågstadiet.

Inspelningens ljudkvalitet försämras av buller eftersom samtalet spelades in på en uteservering. Målet var att få så lediga gruppsamtal som möjligt och intentionen var därför att inte leda samtalet, utan att se till att det inte stannar av. I vissa sekvenser har samtalsledaren trots allt en mer framträdande roll. Under samtalet diskuteras bl.a. sommarplaner, musik, film, läxor, lärare och kvällsprogram. I samtalet används en hel del finska ord. Dessa är fritt översatta till svenska. Alla finska inslag som förekommer i sekvenserna översätts eller förklaras i fotnoter, medan de som behandlas i analyserna även översätts i den löpande texten. I exemplen har de rader som diskuteras närmare utmärkts med pilar.

Vad innebär reparation?

Reparation är en av grundstenarna i samtalets organisation. Hakulinen (1997:16) räknar upp tre grundläggande sätt att organisera samtal: genom turtagning, sekvensstruktur och *reparation*. Även Steensig (2001:273) behandlar reparationer som ett centralt element i sin analys av de primära metoderna för att strukturera samtal, nämligen grammatiska, prosodiska, pragmatiska metoder, *reparationsmetoder* (reparaturbaserade) och visuella metoder.

Turtagning och reparation är sinsemellan samspelande system. Redan i Sacks, Schegloff och Jeffersons (1974:724) utredning över samtalets system för turtagning beskriver de hur reparation och turtagning är anpassade till varandra. Samtalets system för turtagning är anpassat till och inkluderar metoder för reparation av problem med själva turtagningen och samtidigt utgör turtagningssystemet grunden för organisationen av reparation av varje annan form av problem i samtal. Turtagningssystemet är det regelverk enligt vilket samtal organiseras, bl.a. turtilldelning och turkonstruktion.⁵ Schegloff (1979:280) poängterar att reparation kan anses utgöra en "super-syntax", dvs. en form av överordnad syntax, i och med att praktiken kan åsidosätta de regler för turkonstruktionsenheter (TKE:n), turtagning och diskursenheter som samtalspråket i övrigt följer. Reparationen kan skjuta åt sidan den aktivitet som pågår för tillfället för att reda ut problemet som uppstått.

Reparation är ett sammanfattande begrepp för olika sätt att hantera problem eller svårigheter i att tala, höra och förstå talet i ett samtal (se t.ex. Sorjonen 1997:111, Schegloff 2000:207, Lindström 2008:146). Reparation utgör en resurs för talarna, med vilken de i realtid kan upprätthålla och återinföra en gemensam förståelse i interaktionen (Lindström 2008:146).

Samtalsanalytiska studier av reparation utgår inte från att någon del av talet skulle vara felaktigt eller en avvikelse, utan avser med reparation sådana fall där det märks att talarna själva upplever någon del som problematisk, denna del kan sedan i princip utgöra vad som helst i

⁵ För en överblick över samtalets turtagningssystem, se t.ex. Sacks, Schegloff och Jefferson 1974, Steensig 2001:38–71, Norrby 2004:107–121 och Lindström 2008:123–138.

diskursen (Sorjonen 1997:112). Som bl.a. Schegloff, Jefferson & Sacks (1977:363) konstaterar kan reparationer även förekomma då inget hörbart fel eller misstag föreligger och ett hörbart fel behöver inte heller leda till en reparation.

Reparationsprocessen har en början och ett slut, vilket gör att man kan tala om en reparationssekvens med tydliga gränser (se t.ex. Sorjonen 1997:112, Lindström 2008:146). Reparationssekvensen består av en problemkälla, ett reparationsinitiativ eller en reparationsmarkör samt själva reparationen (Lindström 2008:146). I exempel 1 finns en kort sekvens ur det undersökta samtalet och reparationerna som ingår får illustrera hur reparationssekvenser kan vara uppbyggda. Samtalsdeltagarna talar om teveserier och Ina säger plötsligt att hon tänkte ringa Lisa i går, när teveserien *Dolda liv* började.

(1) DOLDA LIV

01 L: mt (0.5) salatut elämät⁶ sluta:
 02 (0.4)
 03 I: JÅ
 04 (0.7)
 05 L: men nu bör[ja
 → 06 I: [JA JA RING- (0.2) ja försökte ringa åt dej igå:
 → 07 (0.3) liksom (0.2) nä- (0.2) ja=
 08 L: =hm=
 09 I: =ja sku just titta [(-)
 10 L: [försökte *men du fick [int sen i(-)*
 11 I: [((skrattar))
 12 I: ja hitta int min telefån den va någonstans annanstans

I överlapp med Lisa inleder Ina sin tur på rad 6 med *ja ja ring-*, men avbryter sig mitt i ordet som kan antas vara inledningen till preteritum av verbet *ringa*, dvs. *ringde*. Hon ändrar sig dock efter verbstammen *ring*⁷, avbryter det påbörjade verbet och börjar om med en ny konstruktion efter en kort paus. Av fortsättningen, *ja försökte ringa åt dej igå:* framgår att problemkällan är *ring(-de)*. Reparationen markeras med ordavbrottet samt en mikropaus. Verbfrasen *försökte ringa åt dej* utgör själva reparationen. Med denna ersättande reparation byter Ina tempus och modalt perspektiv. Detta är ett exempel på den vanligaste formen av reparation, nämligen självreparation inom en turkonstruktionsenhet.

Med den reparationen och hela satsen *ja försökte ringa åt dej igå:* på rad 6 når Inas yttrande en möjlig slutpunkt och gör därmed ett talarbyte relevant. Ina adresserar här turen till Lisa genom att använda det personliga pronomenet *dej*. Eftersom samtalet inte är videofilmade vet jag inte om hon även adresserar Lisa som nästa talare med blickar eller gester. Inget talarbyte sker, i stället tillägger Ina efter en kort paus på rad 7 ett påhängsuttryck (se t.ex. Norrby 2004:119–121) i efterfältet av sin tur och utvidgar därmed turen fram till nästa möjliga turbytesplats. Den kunde anses infalla redan efter diskurspartikeln *liksom*, då en ny mikropaus uppstår, men inget talarbyte sker. I stället inleder Ina på samma rad en ny turkonstruktionsenhet: *nä- (0.2) ja*, som fortsätter på rad 9.

De utgångspunkter som nämnts ovan är de interaktionella lingvisterna mig veterligt överens om, men i övrigt förekommer det olika åsikter om vad som klassificeras som

⁶ 'Dolda liv', finsk teveserie.

⁷ Som Lindström (2008:170) nämner placeras reparationsinitiativen i enlighet med strukturella regelbundenheter, såsom i detta exempel, där avbrottet sker efter verbstammen (*ring-*) och före (troligen preteritum) suffixet.

reparation samt ur vilket perspektiv det är ändamålsenligt att studera praktiken. Detta leder till att det inte alltid är enkelt eller entydigt att i praktiken bestämma vad som utgör en reparation och vad som är uttryck för någon annan form av interaktionell aktivitet. Därför vill jag i det följande klargöra vad jag räknar som reparationer och hur jag delar in dem, innan jag redogör för reparationerna i det aktuella samtalet.

Ett fenomen som ligger mycket nära reparationer är omstarter. Steensig (2001:177) verkar anse att omstarter utgör en annan typ av diskontinuitet och inte egentliga reparationer, medan t.ex. Fox, Hayashi & Jaspersen (1996:189) även inberäknar omstarter i reparationerna. Enligt Steensig (2001:187) är omstarter inte strängt taget reparationer, eftersom det inte finns någon problemkälla, men han tillägger att kontinuiteten i yttrandets produktion likväl bryts samt att omstarter kan bidra till turkonstruktionen på samma sätt som reparationer.

Gränsen mellan omstart och reparation är inte helt skarp enligt Steensig (2001:187–188) heller, eftersom den omtagna versionen aldrig kan vara helt lik den första versionen t.ex. i fråga om betoning, röstkvalitet och tonfall. Jag utgår från att omstarter, i de fall där inte tillräcklig evidens för att de samtidigt utgör reparationer föreligger, inte är reparationer. Med otillräcklig evidens för reparation åsyftar jag främst omstarter utan en tydlig problemkälla. Till omstarter räknar jag även avbrutna ord, såsom *maf- mafiosona* i exempel 2. Sekvensen är ett utdrag ur en diskussion om olika historier som en lärare har berättat för ungdomarna.

(2) MAFIOSONA

01 N: å sen nä vi va på åttan så han berätta de
 02 I: ((hostar))
 03 N: »å sen»
 04 I: hm
 → 05 N: »berätta han liksom de dä: (0.3) nä han va i (0.2)
 → 06 Italien (0.3) dom dä maf- (0.3) mafiosona (som for)
 07 (0.7)
 08 S: hej ja ha int hö[rt de
 09 A: [ja ha int hört de dä: heller

På rad 5–6 följs den avbrutna nominalfrasen *dom dä maf-* av en mikropaus, varefter talaren inte upprepar det definitiva attributet *dom dä*, utan producerar hela det tidigare påbörjade huvudordet *mafiosona* på samma rad. Här anser jag inte att det är frågan om en reparation eftersom det inte finns en entydig problemkälla; inget samtidigt tal förekommer och pausen på tre tiondelssekunder är för kort för att påvisa en ordsökning.⁸ Följaktligen kommer jag inte att behandla sådana fall vidare i detta sammanhang, utan har valt att studera fall där problemet är uppenbart.

Då omstarten kombineras med en problemkälla som kan fastställas anser jag däremot att det är fråga om reparation. Samtidigt tal är problemkällan i alla de omstarter som jag betraktar som reparationer. Ett exempel på en sådan omstart finns på rad 6 i exempel 1. Inas turinledning, det nominala pronomenet *ja* hamnar i överlapp med Lisas tur och Ina startar om med en identisk upprepning av pronomenet. Detta anser jag vara en reparation, där det samtidiga talet påkallar omstarten. Ina och Lisa för en kamp om vem som blir nästa talare, en kamp som Ina vinner. I sin artikel om förfältet nämner Lindström (2002:28) att omstarter kan

⁸ Jag ber dock läsaren notera Anne-Marie Londens tips om att en sannolik problemkälla kunde vara att Nilla är osäker på hur det italienska lånordet *mafioso* böjs i numerus. I själva verket böjer hon substantivet fel. Enligt SAOL (2006) böjs substantivet *mafioso* i pluralis enligt källspråket, dvs. *mafiosi*.

vara ett tecken på att det råder kamp om ordet och på att en talare försöker etablera sin rätt till nästa tur.

Ett annat fenomen som ligger nära reparationer är ordsökningar. Sorjonen (1997:118–119) väljer att även skilja mellan ordsökningar och reparationer. Hon motiverar med att de metoder som fungerar som reparationsinitierare endast är möjliga tecken på att en reparationssekvens inletts. Schegloff (2000:209) betonar dock att ordsökningar är reparationer. Även Steensig verkar räkna ordsökningar som reparationer då han (2001:177) behandlar reparationer enligt en indelning i ersättande, dvs. bakåtriktade, reparationer och framåtriktade, dvs. ordsökande, reparationer.

Jag anser att även ordsökningar är reparationer. Trots det krävs det en viss indikation på att ett problem föreligger, och det är inte alltid enkelt att veta var gränsen borde dras. I detta sammanhang nöjer jag mig med att konstatera att de fall där samtalsdeltagarna klart signalerar att en ordsökning föreligger räknas som reparationer, vilket alltså utesluter mycket svaga tecken på ordsökning, t.ex. korta pauser eller ord som pronomenet *sändän*, som inte nödvändigtvis tyder på ordsökning. Trots dessa uteslutningar utgör ordsökningar i själva verket den allra vanligaste formen av reparation i det undersökta samtalet.⁹

Steensig (2001:184) påminner om att ordsökning även kan fungera som en invitation till hjälp. Kollaborativa yttranden och annan gemensam produktion förekommer ofta efter framåtriktade eller ordsökande reparationsindikatorer, konstaterar Steensig (2001:184). Exempel på detta finns även i det undersökta materialet, bl.a. i exempel 3. Utdraget ingår i en diskussion om sommarfestivaler, i avsnittet diskuteras stadens sommarfestival och i vilket kvarter den ordnas.

(3) HAMNEN

- 01 S: men hu e de alltså ha di int flytta Meripäivät¹⁰ att de
02 int mera får ha:dom där helt i stranden
03 (1.2: buller)
→ 04 I: dom e någo (0.2) dom»
05 A: (-)
06 (0.3)
→ 07 I: »dom
08 S: ja ha int sitt dom
09 (0.6)
→ 10 I: dom e där i (0.2) dedär va e de
11 (0.3)
→ 12 L: °satama °¹¹
13 (0.4)
→ 14 I: ja satama (0.3) va e de
15 (0.5)
16 S: a[ha
→ 17 I: [hamnen (0.5) ham[nen
18 S: [aha okej=

⁹ I översikten över reparationerna försöker jag också beskriva spridningen av olika reparationer och talar då bland annat om många, få eller vanliga reparationer samt uppger ibland även exakta antal eller andel belägg. Dessa kvantifieringar är dock endast vägledande; jag redogör endast för de reparationer som jag identifierat, inte för de som jag inte upptäckt.

¹⁰ 'Havsdagarna', sommarfestival som ordnas i Kotka varje sommar.

¹¹ 'Hamn'.

Steensig (2001:184) anser att liknande ordsökningssekvenser inte bara är ett tecken på att talaren planerar sitt tal, utan även en social indikation på att en sökning pågår, en sökning som även andra deltagare får hjälpa till med. Invitationen är tydlig i exempel 3. Till att börja med söker Ina efter rätt ord genom att på rad 4 och 7 upprepa pronomenet *dom*, som syftar på sommarfestivalen *Meripäävät* i finsk pluralis, och ta pauser i sitt tal. När denna invitation ignoreras av de andra deltagarna försöker hon starta på nytt på rad 10 med *dom e där i*, varefter hon tar en kort paus och med partikeln *dedär* (jfr Londen 2000) ytterligare markerar att en sökning pågår. Därefter övergår hon på samma rad till en mer direkt inbjudan till de andra att delta i ordsökningen med frågan *va e de*, som sägs med en frågande, nästan förvånad intonation. Då kommer Lisa på rad 12 med sitt förslag, det finska substantivet *satama* ('hamn'), som sägs lågmält. Förslaget antas dock inte av Ina, som med sin tur på rad 14 *ja satama (0.3) va e de* signalerar att hon nog vet att det heter *satama* på finska, men söker efter det svenska ordet för *satama* ('hamn'). Ingen kommer till Inas hjälp, men på rad 17 finner hon slutligen själv ordet hon sökt efter, nämligen *hamnen*.

I översikten nedan kommer jag att följa Lindströms (2008:146–169, jfr Norrby 2004:136–138) strukturella indelning av reparationer och gruppera dem enligt vem som initierar reparationen samt i vilken position reparationen förekommer, dvs. i självinitierad reparation inom en TKE, självinitierad reparation i turövergångsområdet, annaninitierad reparation i nästa tur, självinitierad reparation i tredje tur och annaninitierad reparation i fjärde tur. Innan jag gör det redogör jag kort för själv- och annanreparation samt för den preferensstruktur som reparationerna följer.

Själv- och annanreparation

Ett vanligt sätt att indela reparationerna utgår från vem som initierar och vem som utför reparationen. Självreparation innebär att talaren själv reparerar sitt eget yttrande, medan man brukar tala om annanreparation då en talare reparerar någon annans yttrande (se t.ex. Schegloff, Jefferson & Sacks 1977:361). Oberoende av vem som initierar reparationen är det i grunden fråga om samma fenomen och själv- och annanreparationer reparerar samma slags problemkällor (Schegloff, Jefferson & Sacks 1977:372). I den här artikeln utgår indelningen från reparationsinitieringen.

Såväl självinitierad som annaninitierad reparation kan leda till att talaren själv fullbordar reparationen, till att en annan talare fullbordar reparationen eller till ett misslyckande, dvs. att ingen reparation fullbordas och problemet skjuts undan (Schegloff, Jefferson & Sacks 1977:364). Om responsen på ett reparationsinitiativ inte utgör en lösning på problemet, kan det även hända att ett nytt reparationsinitiativ framläggs, om det i sin tur misslyckas kan ett tredje reparationsinitiativ förekomma osv.; reparationer av denna typ brukar kallas multipler (eng. multiples, se Schegloff 2000:212).

Preferensstruktur och reparation

Mänsklig interaktion styrs av preferensstrukturer. Handlingar som främjar enighet och sammanhållning prefereras framför de som skapar oenighet och splittring. I den språkliga interaktionen visar sig preferensstrukturen i att prefererade responser vanligen sägs direkt, utan omsvep. De är oproblematiske. Mindre prefererade handlingar är däremot markerade, vilket också syns i hur de utformas språkligt. Icke-prefererade responser markeras bl.a. med pauser, tvekljud och andra fördröjningar. (Lindström 2008:142.)

Även reparationerna följer en viss preferensstruktur, som första gången beskrevs av Schegloff, Jefferson & Sacks 1977. De (1977:362) kom fram till att självreparation är prefererad framför annanreparation. De (1977:374) konstaterar också att självinitierad reparation prefereras framför annaninitierad och självutförd framför annanutförd. Sammanfattande ser preferensstrukturen som Schegloff, Jefferson & Sacks (1977) utarbetade ut så här:

- 1) A initierar och utför en reparation på sitt eget yttrande.
- 2) A initierar en reparation på sitt eget yttrande, varefter B utför reparationen.
- 3) A initierar en reparation på B:s yttrande, varefter B själv reparerar sitt eget yttrande.
- 4) A initierar och utför en reparation på B:s yttrande.

Preferensstrukturen för reparationer innebär att den vanligaste och mest prefererade reparationen är att den vars yttrande blir föremål för reparation själv får initiera och utföra en reparation på sitt eget yttrande. Talaren har förtur till att reparera sitt eget yttrande framför de andra deltagarna (Lindström 2008:146). Den minst prefererade reparationen är att en deltagare både tar initiativ till och utför en reparation på något en annan deltagare producerat.

Även i mitt material följer reparationerna preferensstrukturen ovan. De allra flesta fallen av reparation är såväl självinitierade som självutförda reparationer. I samtalsmaterialet har jag hittat fler annaninitierade och självutförda än självinitierade och annanutförda reparationer. De självinitierade och annanutförda reparationerna är alla ordsökningar, som en deltagare initierar och en annan utför. De annaninitierade och självutförda reparationerna pekar på problem med hörbarhet eller förståelse samt oenighet. Den minst prefererade reparationen är ovanligast även i det undersökta samtalet; dessa reparationer tyder på oenighet.

Förutom vem som initierar och utför reparationerna är även reparationens sekventiella position avgörande. Som Lindström (2008:148) noterar, initieras reparationerna vanligen så fort som möjligt, dvs. omedelbart efter att problemet uppstår eller inses. Reparationerna förekommer på vissa bestämda ställen enligt återkommande regelbundna mönster. Även metoderna med vilka själv- och annanreparationer genomförs följer regelbundna och tydliga mönster.

Självinitierade reparationer förekommer huvudsakligen i tre olika positioner, närmare bestämt inom samma turkonstruktionsenhet som problemkällan, i turövergångsområdet eller i tredje tur efter turen där problemkällan förekommer (Schegloff, Jefferson & Sacks 1977:366, se även Lindström 2008:148). Den vanligaste positionen för annaninitierade reparationer är turen efter den med problemkällan, dvs. i *nästa tur* (se t.ex. Schegloff, Jefferson & Sacks 1977:367, Lindström 2008:156). Därtill kan annaninitierad reparation förekomma i fjärde tur efter turen med problemkällan, men dessa fall är svårare att belägga (Sorjonen 1997:136).

Självinitierad reparation inom en TKE

Den överväldigande majoriteten av alla de reparationer jag identifierat i samtalet är självinitierade reparationer inom en TKE. Lindström (2008:149) delar in självinitierade reparationer som utförs inom en TKE i tre undertyper, nämligen ordsökning, ersättning och utbyggnad av en struktur. Det gemensamma för alla dessa är att reparationsinitiativet ofta förekommer före en möjlig slutpunkt, då en språklig enhet eller en hel TKE kunde avslutas.

I det undersökta samtalet är ordsökningar den allra vanligaste formen av självreparationer inom en TKE, omkring hälften av dem är ordsökningar. Det är påfallande att ungefär en fjärdedel av alla ordsökningar löses med ett finskt ord. Lindström (2008:149) nämner att sökningen ofta markeras med pauser och tvekljud samt förekommer i samband med förlängda ljud, stakningar, repetitioner, komparativa pronomen (*sån här*) eller adverb (*sådär*) och sökande uttryck som *va heter de* (se även Schegloff, Jefferson & Sacks 1977:367). Lindström (2008:149) påminner om att det inte är ovanligt att en sökning omringas av flera av dessa markörer. Alla ordsökningar som jag hittat i samtalet markeras av mer än en reparationsmarkör; detta troligen även för att ordsökningar med endast en reparationsmarkör (t.ex. en paus) är svåra att påvisa. Pauser förekommer i så gott som varje sekvens, andra frekventa markörer är diskurspartikeln *liksom*, de komparativa pronomenen *sändän/sådä:/sådär* och partiklarna *dedä:/dedär*¹². Därtill förekommer sökande uttryck, bl.a. *va sku man kunna kalla det, va heter sändän* och *va e hans namn*.

I det aktuella samtalet var kring var femte självreparation inom en TKE ersättande. Enligt Lindström (2008:150) är den huvudsakliga typen av ersättande reparation ordavbrott, vilket även gäller för detta samtal, där kring hälften av de ersättande reparationerna initieras med ordavbrott. Därtill förekommer markören *eller*, pauser samt kombinationer av olika markörer; några ersättningar är även helt ommarkerade. Steensig (2001:180) nämner att talaren med hjälp av ersättande reparationer kan ändra grammatiska format medan TKE:n framskrider. Som de vanligaste modifikationerna räknar han upp att tempus byts, en komplex syntax förändras till en enklare och att ord, delar av ord eller syntaktiska ramar tillfogas, tas bort eller ändras.

Jag har endast hittat några få belägg på utbyggnad av en struktur. I dem utgörs reparationen av ett slags parentetiskt inskott eller förtydligande som omstrukturerar turkonstruktionen, förändring av infallsvinkel och byte från en deklarativ sats till en interrogativ sats.

De omstarter som jag även anser vara reparationer, dvs. omstarter med tydlig problemkälla (jfr resonemang ovan), har räknats som en egen reparationsgrupp. Omstarterna är nästan lika vanliga som de ersättande självreparationerna. Överlappande tal utgör problemkällan i alla dessa omstarter. I de flesta fall är omstarterna identiska, men i några faller TKE-initiala markörer såsom partikeln *alltså* (jfr Lindström 2002:43–44) bort i omstarten.

I följande exempel fortsätter Nilla den italienska berättelsen som inleddes i exempel 2. I sekvensen ingår två av många ordsökande självinitierade reparationer inom en TKE, vilka jag identifierat i det aktuella samtalet.

¹² Partikeln *dedär* används frekvent i finlandssvenskan som en uppehållande reparationsmarkör inom en turkonstruktionsenhet (Lindström 2008:175). Londen (2000:160–161) noterar att *dedär* ofta används då talaren planerar sitt tal eller tvekar om fortsättningen.

(4) SAMMA KOPPI¹³

- 01 N: jä de va (0.2) nä de han va liksom på (0.2) nån (0.3) dedä:
02 tåg (0.5) som fo: från Italien ti (0.2) [(a)nstans
03 A: [ai nii joo¹⁴
04 (0.4)
05 A: jä jä
06 (0.5)
→ 07 N: ja minns int hu de va (0.3) men de va någo att han va (0.3)
→ 08 liksom (1.0) nånstans i dedä:
09 (0.3)
→ 10 A: samma koppi
11 (0.4)
→ 12 N: samma koppi me dom å
13 (0.3)
14 A: jä

På rad 1 markerar Nilla med en kombination av olika markörer att en sökning pågår. Reparationsmarkörerna är partiklarna *liksom* och *dedä*, det indefinita pronomenet *nån*, samt två mikropauser. Nilla utför själv reparationen på samma rad då hon yttrar substantivet *tåg*, som är en aning starkare betonat än det omgivande talet och följs av en paus. Genom att Nilla lägger större emfas på ordet *tåg*, låter det stå i obestämd form och tar en paus, förstärks intrycket av att problemet fått en lösning i ordet *tåg*.

På rad 7–8 inleder Nilla nästa reparationssekvens med sökande uttryck och pauser. Den här reparationen initieras av Nilla inom en TKE, men hon lyckas inte slutföra sin tur själv, utan en annan talare, Antti, får utföra reparationen. På rad 10 föreslår han den finsk-svenska nominalfrasen *samma koppi* (i detta sammanhang 'tågupé') och på rad 12 visar Nilla att hon godtar Anttis reparation genom att upprepa nominalfrasen.

Självinitierad reparation i turövergångsområdet

Självinitierade reparationer förekommer även ofta i turövergångsområdet och kännetecknas av att de följer på en tur som på alla grunder kunde tolkas vara slutförd. Talaren vill precisera eller modifiera den här turen och gör det innan de andra samtalsdeltagarna hunnit ta ordet.

I samtalet som jag studerat är självinitierade reparationer i turövergångsområdet ovanliga. De flesta initieras med konjunktionen *eller*. Sekvensen i exempel 5 ingår i en diskussion om musik och film i början av samtalet.

¹³ Med det finska substantivet *koppi* avses här 'tågupé'.

¹⁴ 'Aj just ja'.

(5) STORA KLASSIKER

- 01 I: nå ja tycker att alla filmer nuförtiden e (0.6) dåliga
→ 02 (0.7) eller int dåliga men sådä: de finns ingenting
03 speciellt (0.7) mera dom e alla såndäna»
04 (0.6)
05 N: de finns i[nt sånä (0.3) stora klassiker»
06 I: [»liksom
07 N: »#som# (0.7) #just (0.2) Titanic (0.2) e[llle:# °såndän

Efter adjektivfrasen *dåliga* på rad 1 låter Inas tur på allt sätt fullbordad. Syntaktiskt är (*nå*) *ja tycker att alla filmer nuförtiden e dåliga* en fullständig deklarativ huvudsats, den kunde fungera som en självständig tur i sekvensen och turen är även prosodiskt avslutad. Intrycket av en avslutad turkonstruktionsenhet förstärks av en paus på över en halv sekund. Efter den väljer Ina att precisera det hon sagt och bygger ut sin tur med en reparation av det hon nyss sade, *att alla filmer nuförtiden e dåliga*. Reparationen i turövergångsområdet utvidgar turen med en precisering på rad 1–2: *eller int dåliga men sådä: de finns ingenting speciellt mera*. Reparationen initieras med konjunktionen *eller* samt *int dåliga*, en negation av och upprepning av problemkällan, adjektivfrasen *dåliga*.

Annaninitierad reparation i nästa tur

Lindström (2008:156) nämner att annaninitierade reparationer i nästa tur ofta beror på yttre störning, oklar syftning eller oväntad vändning i interaktionen. De här initiativen karaktäriseras av de påföljande reparationerna: upprepning, precisering och motivering av det som sagts innan. Lindström (2008:156) tillägger att en reparation som initieras av en annan talare i nästa tur vanligen följs av en självutförd reparation i tredje tur.

Alla annaninitierade reparationer som jag identifierat i samtalet initieras i nästa tur. Problemerkällorna är dålig hörbarhet, oklar syftning, pragmatiskt sett oväntade yttranden samt att reparationsinitieraren är oenig med den föregående talaren. De flesta följs av en självutförd reparation i tredje tur, undantagen är de reparationer som tyder på att reparationsinitieraren är oenig med den förra talaren om något; i dessa fall utför reparationsinitieraren vanligen även den reparation som den själv initierat.

Den vanligaste annaninitierade och självutförda reparationen i det undersökta samtalet beror på att den som initierar reparationen inte uppfattar något i den föregående turen. De annaninitierade och annanutförda reparationerna i materialet är sekvenser där den ena talaren reparerar något som han eller hon uppenbarligen anser vara ett sakfel i den föregående talarens tur, såsom i exempel 6, där i själva verket två fall av annaninitierad och annanutförd reparation förekommer.

(6) BETYG

- 01 A: nå då gjorde ja mattaläxor fö man fick så bra vitsord
02 bara av domdä lä[xona
03 (N): [ja
04 (0.7)
05 N: men nu nä de e Mika så (0.2) man e [lite sådär att

06 A: [ja *hh*
07 (1.7)
08 A: han tar nu (0.2) poäng bort från prove så mycke han hinner
09 S: ((skrattar till)) .hh (*--*)
10 A: ja
11 (0.4)
→ 12 N: de här e hälften av poängen å man borde ju få sju av de
13 (0.2)
→ 14 A: ELLER Å[TTA man får nå man man får nå fe[m minus av de
15 N: [ja hade över hälften [så att
16 (0.4)
17 N: ja fick sex plus av de att ja hade nitton av trettisex
18 A: ja had femton å ja fick (0.3) fem å ett halvt (0.5) (prov) hh
19 (0.8)
→ 20 A: ja räkna de va visst fyra första uppgifter så får man nå
21 sex å ett halvt om man har dom rätt
22 (1.0: buller)
→ 23 L: fyra första uppgifter
24 N: [nä
→ 25 A: [nå alltså-
→ 26 L: nä [nu får man mera för att ja hade nå för att
→ 27 A: [nu va de ungefär
28 (0.2)
29 N: ja hade- (0.3) domdä (0.2) tre första så hade ja (0.5) helt rätt
30 (0.6)
31 A: ja hade
32 L: Ina va hade du
33 (0.5)
34 ((några skrattar))
35 I: @fem å ett halvt@ (0.4) i kort matta
36 ((någon skrattar till))
37 L: no nii¹⁵
38 I: jess

I utdraget ovan diskuterar ungdomarna poängsättningen och betygen i prov. Ungdomarna är överens om att provet de talar om har bedömts alltför strängt, och Nilla kommenterar det på rad 12 med att man enligt henne borde få betyget sju om man fått hälften av poängen. Efter en mikropaus reparerar Antti på rad 14 Nillas betygförslag med *eller åtta*, som markeras med ett initialt *eller* samt en lite högre röststyrka. Anttis reparation på rad 14 följer efter Nillas tur, dvs. i nästa tur.

Lite senare, på rad 20–21, berättar Antti att han räknat ut att man får betyget sex och ett halvt om man klarar av de fyra första uppgifterna i provet, vilket leder till Lisas reparationsinitiativ på rad 23, nominalfrasen *fyra första uppgifter*, som är en upprepning av problemkällan. Även här initieras reparationen i nästa tur och intar därmed den vanligaste positionen för annaninitierad reparation. Genom att upprepa nominalfrasen *fyra första uppgifter* preciserar Lisa vilken del av Anttis tur hon anser utgöra ett problem, något som egentligen ger Antti möjlighet till självreparation. Som Schegloff, Jefferson & Sacks (1977:377) poängterar går annaninitierad reparation ofta ut på att göra den som producerat problemkällan uppmärksam på problemet så att talaren själv kan reparera det. Detta gäller även då den andra talaren kanske själv kunde utföra reparationen, men föredrar att låta talaren själv reparera sitt eget yttrande.

¹⁵ 'Nå ja'.

Anttis yttrande *nå alltså*- på rad 25, som påbörjas samtidigt med Nillas tur på rad 24, kunde de facto inleda en självreparation, men fortsättningen visar att han inte anser det vara nödvändigt att reparera sitt tidigare påstående, utan tvärtom försvarar sin tidigare ståndpunkt; det var nu *ungefär* som han påstod. I motsats till oss kan Lisa inte på den här punkten veta hur fortsättningen ser ut då hon mot preferensstrukturen kommer in och avbryter Anttis inledda tur och konstaterar att man nog får ett högre betyg om man klarar av de fyra första uppgifterna. I överlapp med Lisa försöker Antti fortsätta på sin tidigare avbrutna tur på rad 25 med ett insisterande, *nu va de ungefär* på rad 27. Genom att tala i överlapp med Lisa visar Antti att han anser hennes reparation vara ovidkommande. Samtidigt tyder det på att Antti i varje fall har identifierat Lisas upprepning *fyra första uppgifter* på rad 23 som ett initiativ till en reparation, även om han avvisar initiativet.

Självniterad reparation i tredje tur

Det finns två vanliga orsaker till att självreparation initieras i tredje tur. Den ena förklaringen som Lindström (2008:163–164) nämner är att talaren inte hinner initiera reparationen förrän den andra talaren kommer in med sin tur; självreparationen utgör alltså ett försenat alternativ till att initiera reparationen i turövergångsområdet. Den andra möjligheten är att talaren först på den här punkten inser att den föregående turen innehöll ett problem. Den andra talarens mellanliggande tur påvisar att ett problem förekom i den föregående turen och detta problem repareras sedan i tredje tur. Den enda självniterade reparationen i tredje tur som jag identifierat i samtalet är ett exempel på en försenad variant av reparation i turövergångsområdet.

Annaninitierad reparation i fjärde tur och ”senarelagd nästa tur”

Som jag redan nämnt kan annaninitierad reparation även påträffas i andra positioner än i nästa tur, nämligen i fjärde tur, men det är ovanligt. I det analyserade samtalsmaterialet står ingen annaninitierad reparation i denna position.

Annanreparationer kan även initieras i ett slags ”senarelagd nästa tur”. Schegloff (2000:213) behandlar en omgivning där annaninitierad reparation förekommer i en annan position än i nästa tur, nämligen i sekvenser där något slags större enhet byggs upp, såsom en berättelse, en inköpslista, instruktioner som skall vidarebefordras etc. Schegloff (2000:215) anser att även dessa kan sägas förekomma i nästa tur, fastän det funnits tidigare möjligheter att initiera reparationen. Detta förklarar han utifrån ett resonemang om att reparationsinitiativet kommer i nästa tur efter den större enheten, som då kunde antas utgöra en utvidgad tur. Även om det ser ut att finnas flera möjligheter till att initiera en reparation efter de enskilda turerna så är det i praktiken naturligare att göra det först efter att den större enheten avslutats. Samtidigt innebär det en fördröjning då reparationsinitieraren avstått från många lokala möjligheter till reparationsinitiativ till fördel för att kunna registrera och medskapa den större diskursenheten under utveckling (Schegloff 2000:216). Schegloff (2000:230) beskriver även andra fall av senarelagda annaninitierade reparationer, t.ex. då reparationsinitieraren förstår det nyss sagda först i tredje position, men ändå svarar i andra position och först därefter inleder en reparation. Då annaninitierad reparation förekommer senare än i nästa tur kan

reparationsinitiativet kräva tilläggsresurser för att problemkällan skall kunna identifieras (Schegloff 2000:224).

I exempel 7 förekommer det flera reparationer, däribland en ”försenad” annaninitierad reparation. Exemplet åskådliggör hur reparationerna kan koncentrera sig till vissa sekvenser; på motsvarande sätt kan längre sekvenser fungera smidigt utan reparationer. Nedan försöker jag identifiera alla möjliga reparationssekvenser samt göra en kortfattad analys i den ordning reparationerna förekommer. I det här exemplet har endast de rader där reparationerna initieras markerats med pil. I sekvensen talar ungdomarna om var de brukar röka på rasterna.

(7) NÖSSÖPLATSEN¹⁶

01 I: alla e i datasalen ellä: (0.7) °nånting°
02 (0.5)
03 A: mm
04 (0.2)
05 N: ja eller sen på tobak
06 (0.9: sorl från grannbordet)
07 I: ja
08 (4.5: buller)
09 S: (e de) bakom stenen (--)
10 (0.4)
11 I: ja
12 (1.2: buller)
→ 13 I: eller vi e dä: (0.5) ((skrattar)) .hh där vi den dä (0.3) vägen
14 (0.4)
→ 15 N: jumiplatsen¹⁷
16 (0.6)
17 I: ja
18 (0.6: buller)
19 I: de e den dä: nössöplatsen
20 (1.4)
21 I: *mh*
22 A: ((skrattar, S faller in))
23 S: vikendera e *nössöplatsen*
→ 24 I: *va*
25 S: *vikendera e nössöplatsen*
26 I: *nössöplats e den dä:*.hh som e dä: på vägen fö att
27 A: (wou ki[ssa]¹⁸
→ 28 N: [alltså där (0.2) dit
→ 29 I: nä man orkar int liksom gå dit ti ste- eller orkar å orkar men
30 (0.9: buller)
31 I: så där men sen gå: vi di[t liksom ti den dä vägen: å sen »
→ 32 L: [(missä)¹⁹
→ 33 I: » bara (1.0) så bara liksom jumittaa²⁰ dä: på vägen sådä:
34 (0.2)
→ 35 N: ja men de e mycky==
→ 36 L: =alltså ni går på nössöplatsen
37 (0.2)

¹⁶ Det finsksvenska hybridordet *nössöplatsen* kunde förslagsvis översättas med 'nördplatsen'.

¹⁷ 'Platsen där de som är "bakom flötet" håller till'.

¹⁸ 'Wow en katt'.

¹⁹ 'Var'.

²⁰ 'Drönar, hänger'.

- 38 I: ja
 39 (0.2)
 40 N: men de e [mycke kivogare²¹ (0.6) för att vara där för att de»
 41 X: [(--)
 → 42 N: » e (0.4) liksom de dä: (0.4) kallion²² dä: så
 43 (0.7)
 44 A: kallion e sådä: kiva

Ungdomarna talar om var de brukar göra på rasterna och nämner först allmänt var ”man” brukar tillbringa rasterna. Med frågan (*e de*) *bakom stenen* på rad 9 syftar samtalsledaren på var de brukar röka på rasterna och föreslår stället *bakom stenen*. På rad 11 bekräftar Ina att ”man” röker *bakom stenen* med sitt jakande svar. På rad 13 initierar Ina en reparation på detta svar, som preciserar att hon (*vi*) röker på ett annat ställe, samtidigt som reparationen inte förnekar att ”man” röker *bakom stenen*. Den här reparationssekvensen är en självinitierad och självutförd reparation i turövergångsområdet, som initieras med konjunktionen *eller* på rad 13.

Följande reparationssekvens inleds på rad 13 i samma tur. Reparationssekvensen går ut på att förhandla sig fram till vad rökplatsen i fråga kallas. Ina berättar på rad 13 att hon (*vi*) brukar röka *där vi den dä vägen*, vilket Nilla i nästa tur ersätter med det finsk-svenska hybridordet *jumiplatsen* (där de som är ”bakom flötet” röker). Ina godkänner termen med *ja* på rad 17, men fortsätter trots det i nästa tur på rad 19 med att kalla rökstället *nössöplatsen*, en beteckning som efter det genomgående används.

Det här utgör en manifestering av konsekutiva referenser till samma objekt, som Jefferson (1987:90) påpekar kan utmynna i en slags reparation. I de fall där nästa talare använder en alternativ formulering kan denna konsekutiva referens utgöra ett reparationsinitiativ (Jefferson 1987:93), vilket verkar vara fallet här. Jefferson (1987:90) noterar att annaninitierade reparationssekvenser följer mönstret XYY, då talare A säger X, talare B producerar reparationsinitiativet Y och A accepterar det med upprepningen Y; mönstret XYX följs då reparationen inte accepteras, dvs. talare A säger X, talare B föreslår Y men talare A fortsättningsvis håller fast vid sitt ursprungliga yttrande X. I exemplet ovan följer reparationen mönstret XYZ; först introducerar Ina formuleringen *där vi den dä vägen* – X, för vilket Nilla föreslår *jumiplatsen* – Y, något som Ina å sin sida ersätter med *nössöplatsen* – Z, som sedan får gälla för resten av sekvensen.

Skratt följer, varefter samtalsledaren på rad 23 undrar vilken plats som kallas *nössöplatsen*, rökstället bakom stenen eller vid vägen. På rad 24, i nästa tur, initierar Ina en reparation med frågeordet *va*, som är ett mycket öppet reparationsinitiativ som inte specificerar problemkällan, utan markerar hela turen som på något sätt problematisk. Enligt Drew (1997:72, 94) används öppna reparationsinitiativ då talaren inte egentligen har problem med att förstå vad som sagts, utan främst varför det sagts, samt även ofta då talaren inte hört vad den förra talaren sade. Samtalsledaren utför den annaninitierade självreparationen i tredje tur genom att på rad 25 upprepa hela frågan, varefter Ina säger att *nössöplats* (nu i obestämd form) är den som är *dä: på vägen*.

På rad 28 inleder Nilla en tur, som kunde tänkas vara inledningen till en fortsatt förklaring av var *nössöplatsen* är, i överlapp med Antti. I den ingår en ersättande självreparation i turinledningen, inom en turkonstruktionsenhet, adverbet *där* som ersätts med adverbet *dit*; reparationen markeras endast med en mikropaus. Nilla försöker lite sökande initiera en tur,

²¹ 'Roligare'.

²² 'Berget'.

men turen slutförs dock inte, i stället tar Ina ordet och börjar förklara varför hon föredrar *nössöplatsen* framför *stenen*.

I samband med den förklaringen dyker nästa reparation upp. På rad 29 avbryter Ina sig mot slutet av det som kunde ha utgjort en fullbordad turkonstruktionsenhet om den inte avbrutits, satsen *nä man orkar int liksom gå dit ti ste-*. Reparationen markeras med ordavbrottet och initieras med konjunktionen *eller*, varefter Ina upprepar verbet *orkar* och därmed ringar in problemkällan. Med den här själv-responsiva x-och-x-konstruktionen (se Lindström & Linell 2007) reparerar Ina sin påbörjade motivering och pekar på att ordvalet inte träffade mitt i prick. Även om hon inte kommer med något nytt förslag signalerar reparationen att hon inte står bakom ett så ”starkt” uttryck (t.ex. så att hon snarare menar att de nog orkar, men inte ids gå). Reparationer av denna typ skulle vanligen placeras i turövergångsområdet, men eftersom Ina avbröt sig precis innan turkonstruktionsenheten slutfördes initieras och utförs självreparationen inom en TKE.

På rad 32 initierar Lisa, som inte tidigare deltagit i diskussionen, en reparation med det finska frågeordet *missä* (’var’). Reparationsinitiativet kommer sent för att vara så öppet och sägs dessutom i överlapp. Ina ignorerar helt och hållet Lisas reparationsinitiativ. Då det första reparationsinitiativet misslyckas initierar Lisa en ny reparation på rad 36, och väljer nu att mer uttalat ringa in problemkällan, hon vill kolla att hon verkligen förstått rätt och använder ett uttolkande reparationsinitiativ med formuleringen *alltså ni går på nössöplatsen*. Då utför Ina reparationen i tredje tur på rad 38 med det bekräftande svaret *ja*. Det här utgör ett belägg på en multipel reparation, med två konsekutiva reparationsinitiativ på samma problemkälla.

Ina fortsätter på rad 31 och 33 sin beskrivning av vad de brukar göra på rökstället, med *å sen bara (1.0) så bara liksom jumittaa dä: på vägen sådä:* (’bara liksom hänger dä: på vägen’). I det yttrandet ingår en liten ersättande reparationssekvens. Det enda som till synes repareras är att adverbet *sen* ersätts med det i detta sammanhang ekvivalenta adverbet *så*, som inte verkar ändra på något. I själva verket kunde även kombinationen vara en rimlig konstruktion, *å sen så bara liksom*. Däremot är pausen på en sekund betydande; den kunde tyda på att problemet i detta fall består av en sökning, efter rätt formulering eller eventuellt efter en svensk motsvarighet till det svåröversatta finska verbet *jumittaa* (här ’drönar, hänger’), som i detta fall används som ungdomsslang.

Lisas andra reparationsinitiativ hakas på den tur som Nilla är i färd med att producera på rad 35, som i sin tur innehåller reparationsinitiativet till nästa reparationssekvens. Nilla avbryter sig mitt i sin turkonstruktionsenhet efter adverbet *mycky-* som låter avbrutet, i samma stund som Lisa tar över ordet, och startar om på rad 40 efter att Ina utfört reparationen som Lisa initierat. I sin omstart lämnar Nilla bort partikeln *ja* och avbryter turkonstruktionen efter adverbet *mycky-* på rad 35, som ändras till *mycke* på rad 40. Problemkällan är inte alldeles uppenbar; mitt förslag är att den består av en kombination av *mycky-* och att Nilla förlorar ordet till Lisa.

Den sista reparationssekvensen initieras på rad 42, markerat med partikeln *liksom*, det definitiva pronomenet *de dä:* som projicerar en nominal referent (här *kallion*, ’berget’) samt två pauser. Det här är den vanligaste reparationstypen i det här samtalet, en självinitierad och självutförd ordsökande reparation inom en TKE. Reparationen utförs med ett finskt ord (*kallion*, ’berget’), inte heller det ovanligt i samtalet.

Uppslag för fortsatt forskning i reparationer

Den här inledande genomgången av reparationer i ett samtal i Kotka stärker min avsikt att fortsätta studera samtalspraktiken och utvidga studien till resten av samtalsmaterialet från språköarna. De samtal som jag intresserar mig för består av gruppsamtal där deltagarna har en heterogen språkbakgrund; de allra flesta kan sägas vara tvåspråkiga i någon grad, en del är finskspråkiga och andra svenskspråkiga. I det aktuella samtalet har alla deltagare en stark finskspråkig bakgrund, tre av de fyra ungdomarna kommer från helt finskspråkiga hem. Denna heterogenitet, som i varierande proportioner även gäller för materialet från de andra orterna, gör det relevant att studera dessa svenskspråkiga samtal ur andra perspektiv än gruppsamtal där alla parter är modersmålstalare.

I den här genomgången har jag endast tittat på ett av sammanlagt tolv samtal. Detta ger alltså ingen egentlig vägledning i hur reparationerna ser ut i de övriga samtalen, speciellt i de samtal som spelats in på de andra orterna. Samtalspråket i materialet som insamlats på fyra olika språköar är inte homogent. Det är möjligt att ingen enhetlig bild av de fyra orterna kan beskrivas, däremot kan det vara givande att göra jämförelser mellan de olika orterna.

I mitt fortsatta studium av reparationer i samtalsmaterialet kommer jag även att se på reparationerna i ljuset av tidigare undersökningar av inlärarsamtal,²³ samt av samtal mellan modersmålstalare och icke-modersmålstalare (t.ex. Kurhila 2000). Eftersom samtalen varken är helt lediga samtal, som skulle ha förts oberoende av inspelningen, eller institutionella samtal med ett klart definierat praktiskt mål kan undersökningen av dem även stödjas av studier i såväl vardagliga som institutionella samtal. Med tanke på att språköarna utmärks av en intensiv språkkontakt mellan finska och svenska kommer även undersökningar av reparationer i helt finska samtal att utgöra en central utgångspunkt för en komparativ infallsvinkel.

Litteratur

- Bister, Melina u.u. Sekvenser utanför rollspelet i två rollspelsövningar. I: Nordisk tidsskrift för andrespråksforskning.
- Drew, Paul 1997. 'Open' class repair initiators in response to sequential sources of troubles in conversation. I: Journal of Pragmatics 28, 1997. S. 69–101.
- Green-Vänttinen, Maria & Lehti-Eklund, Hanna 2006. Initiation and functions of self-repair in Swedish as L2 and L1. Föredrag hållet vid International Conference on Conversation Analysis. Helsingfors, 14–15.5.2006.
- Fox, Barbara A., Hayashi, Makoto & Jasperson, Robert 1996. Resources in repair: a cross-linguistic study of syntax and repair. I: Ochs, Elinor, Schegloff, Emanuel A. & Thompson, Sandra A. (red.), Interaction and grammar. Cambridge: Cambridge University Press. S. 185–237.
- Hakulinen, Auli 1997. Johdanto. I: Tainio, Liisa (red.), Keskustelunalyysin perusteet. Tammerfors: Vastapaino. S. 13–17.
- Jefferson, Gail 1987. On exposed and embedded correction in conversation. I: Button, Graham & Lee, John R.E. (red.), Talk and Social Organisation. Clevedon: Multilingual Matters. S. 86–100.

²³ Vid Institutionen för nordiska språk och nordisk litteratur har bl.a. Hanna Lehti-Eklund & Maria Green-Vänttinen (t.ex. 2006) och Melina Bister (u.u.) studerat reparationer i inlärarsamtal.

- Kurhila, Salla 2000. Milloin natiivi korjaa ei-natiivin kielioppia keskustelussa? I: Virittäjä 2, 2000. S. 170–187.
- Norrby, Catrin 2004. Samtalsanalys – så gör vi när vi pratar med varandra. 2:a upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Lindström, Jan 2002. Från satsschema till turschema? Förfältet i fokus. I: Språk och stil NF 11, 2001. S. 25–80.
- Lindström, Jan 2008. Tur och ordning. Introduktion till svensk samtalsgrammatik. Stockholm: Norstedts.
- Lindström, Jan & Linell, Per 2007. *Roli à roli*. X-och-x som samtalspraktik och grammatisk konstruktion. I: Engdahl, Elisabet & Londen, Anne-Marie (red.), Interaktion och kontext. Nio studier av svenska samtal. Lund: Studentlitteratur.
- Londen, Anne-Marie 1995. Samtalsforskning: en introduktion. I: Ivars, Ann-Marie & Slotte, Peter (red.), Folkmålsstudier 36. S. 11–52.
- Londen, Anne-Marie 2000. *å dedär(an) å*. Att leta efter ord på finlandssvenska. I: Keski-Raasakka, Kyllikki & Söderholm, Pirjo (red.), Svenskan i Finland 5. Joensuu: Joensuu universitet. S. 150–163.
- Sacks, Harvey, Schegloff, Emanuel A. & Jefferson, Gail 1974. A simplest systematics for the organization of turn-taking for conversation. I: Language 50 (4). S. 696–735.
- SAOL 2006 = Svenska Akademiens ordlista över svenska språket. Trettonde upplagan. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.
- Schegloff, Emanuel A. 1979. The Relevance of Repair to Syntax-for-Conversation. I: Givón, Talmy (red.), Discourse and Syntax. Syntax and semantics. Volume 12. New York: Academic Press. S. 261–286.
- Schegloff, Emanuel A. 2000. When ‘Others’ initiate Repair. I: Applied Linguistics 21, 2000. S. 205–243.
- Schegloff, Emanuel A., Jefferson, Gail & Sacks, Harvey 1977. The Preference for Self-Correction in the Organization of Repair in Conversation. I: Language 53, 1977. S. 361–382.
- Sorjonen, Marja-Leena 1997. Korjausjäsenitys. I: Tainio, Liisa (red.), Keskustelunalyysin perusteet. Tammerfors: Vastapaino. S. 111–137.
- Steensig, Jakob 2001. Sprog i virkeligheden. Bidrag til en interaktionel lingvistik. Århus: Aarhus Universitetsforlag.
- Tainio, Liisa (red.) 1997. Keskustelunalyysin perusteet. Tammerfors: Vastapaino.